

Valtioneuvoston päätös

valtion talousarvion yleisistä soveltamismääräyksistä

Annettu Helsingissä 12 päivänä huhtikuuta 1995

(valtiovarainministeriön yleiskirje TM 9509)

1.—5. Kumottu valtioneuvoston määräyksellä 3.1.2002 (TM 0201)

6. TALOUSARVION SOVELTAMISTA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

6.1. Yleistä

Virastojen ja laitosten tulee suunnitella toimintansa siten, että myönnetty määräraha riittävät, että määrärahojen käytössä pysytään myös tuleville vuosille asetettujen menokehysten puitteissa, että toiminta on taloudellista ja vaikuttavaa ja että toiminnalle asetetut tulostavoitteet saavutetaan. Valtion omaisuuden käytön osalta on erityisesti otettava huomioon, että valtion talousarviosta annetun lain 22 §:n mukaan valtion omaisuutta on sen käyttötarkoitus huomioon ottaen käytettävä tuottavalla tavalla.

Ministeriön tulee seurata myös alaiensa virastojen ja laitosten toiminnan taloudellisuutta ja vaikuttavuutta, maksullisen toiminnan kannattavuutta, omaisuuden käyttöä ja valtion talousarviosta annetun asetuksen nojalla hyväksymiensä tulostavoitteiden toteutumista, sekä ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin havaittujen puutteellisuuksien ja epäkohtien korjaamiseksi.

6.2. Kumottu valtioneuvoston määräyksellä 3.1.2002 (TM 0201)

6.3. Tuotannontekijöiden hankinta ja käyttö

Virastojen ja laitosten toiminnassa tarpeellisten tuotannontekijöiden hankinta on järjestettävä siten, että niiden käytöstä valtiolle aiheutuvat kokonaiskustannukset ovat mahdol-

lisimman alhaiset. Tällöin valtiolle aiheutuvia kokonaiskustannuksia arvioitaessa otetaan huomioon viraston omista määrärahoista maksettavien kustannusten lisäksi valtiolle kokonaisuutena aiheutuvat korko-, riski- ym. kustannukset.

Tavaroiden ja palvelusten hankinnat on taloudelliselta merkitykseltään vähäisiä yksittäistapauksia lukuun ottamatta tehtävä määrääkäksiin tai kertaluonteisiin tarjouskilpailuihin perustuen. Varsinkin uusia toimintoja tai hankkeita käynnistettäessä on tarjouspyynnön osoitettava, onko niiden tilaaminen ulkopuoliselta toimittajalta edullisempi ratkaisu kuin niiden toteutus viraston itsensä toimesta.

Tarvikkeiden ym. varastotavaran hankintajen suuruus on mitoitettava ottaen huomioon mahdollisten paljousalennusten lisäksi varastonpidosta valtiolle aiheutuvat korkokustannukset.

Käyttöomaisuuden hankinnan pääasiallinen muoto on sen ostaminen. Erilaiset vuokrauksen muodot ovat taloudellisesti hyväksyttäviä silloin, kun vertailulaskelmin osoitetaan niiden edullisuus ostovaihtoehtoon verrattuna.

6.4. Henkilöstömenot

Henkilöstöä saadaan ottaa valtion palvelukseen tai virka- ja tehtäväkannetta muuttaa taikka palkkauksia ja palvelussuhteen ehtoja tarkistaa vain palkkauksiin käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa ja aiheuttamatta määrärahan lisäys- tai ylitystarvetta.

6.5. Edustusmenot

Valtion varoja voidaan käyttää edustustarkoituksiin vain tavanomaisen vieraanvaraisuuden tai huomaavaisuuden osoittamiseksi viraston tai laitoksen tehtäväalueella toimiville sekä koulutus-, juhla- tai muissa vastaavissa tilaisuuksissa viraston tai laitoksen omalle henkilökunnalle.

Muuta kuin viraston ja laitoksen varsinaiseen toimintaan tarkoitettua määrärahaa saadaan käyttää edustusluonteisiin tarkoituksiin vain, jos määrärahan käyttöperusteet sen nimenomaisesti sallivat tai määrärahan käyttötarkoitus muutoin edellyttää edustustilaisuuksien järjestämistä (esim. kansainväliseen yhteistyöhön osoitetut määrärahat).

6.6. Vakuuttaminen

Valtion omaisuutta ei palovakuuteta, jos valtion on siitä suoritettava vakuutusmaksu. Valtion viranomaisilla ei ole lupa tehdä muutenkaan valtion omaisuutta koskevaa, valtion maksettavaa vahinkovakuutus sopimusta eikä henkilövakuutus sopimusta, ellei sopimuksen tekeminen perustu lakiin tai lakiin perustuvaan sopimukseen. Mikäli poikkeustapauksessa valtion omaisuuden vakuuttamiseen olisi aihetta, on vakuuttamiseen saatava ao. ministeriön suostumus.

6.7. Hankintoihin liittyvät vastasuoritukset

Hankintojen on tapahduttava myönnettyjen määrärahojen ja eduskunnan hyväksymien tilausvaltuuksien puitteissa. Jos hankinnan yhteydessä osa kauppahinnasta suoritetaan luovuttamalla myyjälle käytöstä poistettavaa omaisuutta tai sopimalla myyjälle annettavasta käyttöoikeudesta hankittuun omaisuuteen taikka sitoutumalla muuhun eirahamääräiseen vastasuoritukseen, on näin saatu kauppahinnan alennus tuloutettava asianomaiselle tulomomentille ja koko kauppahinta kirjattava menoksi menomomentille. Milloin viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitettujen irtaimen omaisuuden hankinnat on nettobudjetoitu momentilla, kauppahinnan alennus kirjataan vastaavasti tuloksi ja koko

kauppahinta menoksi tälle nettobudjetoidulle momentille.

6.8. Menojen maksaminen ja tulojen perintä¹⁾

Virastojen ja laitosten on huolehdittava siitä, ettei valtion menoja suoriteta ennen eräpäivää. Jos menon suorittaminen ennakkona on lainsäädännön perusteella mahdollista, mutta ennakon määrä ja sen suoritus aika on jätetty viranomaisen harkintaan, on pidättäytyttävä liian suuresta ja tarpeettoman aikaisessa vaiheessa tapahtuvasta suorituksesta.

Sen lisäksi, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/92) ja valtion maksuperusteasetuksessa (211/92) tai muualla on säädetty, on virastojen ja laitosten huolehdittava muutoinkin, että valtiolle kertyvät tulot peritään mahdollisimman nopeasti ja suoritus tapahtuu määräajassa sekä, mikäli viivästyminen tapahtuu, ryhdyttävä viivästykseltä asianmukaisiin perimistoimenpiteisiin. Maksu tulee periä suoritteen vastaanottajalta pääsääntöisesti joko suoritteen tuottamiseen ryhdyttäessä tai heti suoritteen tuottamisen jälkeen sen mukaan, miten maksun periminen voidaan varmimmin ja käytännöllisimmin toteuttaa. Korotonta maksuaikaa ei saa ilman erityisiä syitä asettaa 14 päivää pitemmäksi. Tätä pitemmille maksuajoille on asetettava vähintään kulloinkin voimassa olevaa Suomen Pankin vahvistamaa kolmen kuukauden markkinakoron vuosikeskiarvoa vastaavaan korkokannan mukainen korko (Suomen Pankin vahvistama viitekorko). Virastojen ja laitosten on myös huolehdittava valtiolle tai valtion omaisuudelle aiheutetuista vahingoista johtuvien saatavien perimisestä.

Jos yksityisen henkilön tai yksityisen taikka julkisen yhteisön ja valtion välillä tehdään sopimus, jonka perusteella sopimuskumppani sitoutuu suorittamaan valtiolle tietyn rahamäärän, on viraston tai laitoksen tällaiseen sopimukseen sisällytettävä määräys viivästyskoron ja valtiolle mahdollisesti aiheutuvien perimiskustannusten suorittamisesta. Viivästyskorko on määrättävä, mikäli muussa laissa tai asetuksessa ei ole toisin säädetty tai valtioneuvosto ei ole erikseen toisin päättänyt, korkolaissa (633/82) viivästyskoron osalta säädetyn korkokannan mukaan.

Valtiolle perittäviä maksuja ja muita tuloja koskevia säännöksiä ja määräyksiä laadittaessa ja uudistettaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että tulojen valtiolle kertymistä mahdollisuuksien mukaan nopeutetaan. Säännöksiin ja määräyksiin tulee myös ottaa tarpeelliset määräykset viivästyskorosta.

Valtion velvollisuus maksaa viivästyskorokoa muusta kuin julkisoikeudellisesta perusteesta johtuvassa velkasuhteessa määräytyy korkolain mukaan.

Valtion lainat on lainan saajalle tai niiden välittäjälle suoritettava postisiirtoliikkeen välityksellä. Varoja saadaan asettaa käytettäväksi ainoastaan niin suurissa erissä kuin välttämätön tarve vaatii. Jos lainavaroja ei kuitenkaan voida heti käyttää tarkoitukseensa, on nämä pidettävä lainan saajan tai välittäjän käytettävissä olevalla valtion postisiirtotilillä ja nostettava siltä varoja vain sen mukaan kuin niitä tarvitaan niille määrättyyn tarkoitukseen.

6.9. Saatavan perimisestä luopuminen

Valtion saamisen perimisestä luopuminen saa tapahtua vasta sen jälkeen, kun on luotettavasti selvitetty, ettei saamista velallisen todetun varattomuuden tai muun siihen verrattavan syyn takia voida saada perittyä. Tämänkin jälkeen on ao. viraston tai laitoksen seurattava jatkuvasti velallisen taloudellista asemaa ja, mikäli tälle ilmaantuu varoja, ryhdyttävä perimistoimenpiteisiin.

Vähäiset saatavat jätetään perimättä sen mukaisesti kuin niistä on erikseen säädetty.

6.10. Tileistä poistaminen

Mikäli saatava on merkitty hallinnollisessa kirjanpidossa tulojärjestyksiksi tai muuksi saamiseksi, päätöksen saatavan tileistä poistamisesta tekee ao. tilivirasto. Tileistä poisto tehdään tähän tarkoitukseen käytettävissä olevasta viraston tai laitoksen omasta määrärahasta.

Jos virasto tai laitos harjoittaa liiketoimintaa tai maksullista toimintaa, on tästä toiminnasta aiheutuneiden saatavien tileistä poistamiseen käytettävä aina ensin mainitussa tapauksessa liiketoimintaan ja jälkimmäisessä tapauksessa maksulliseen toimintaan käytet-

tävissä olevia varoja.

Tileistä poisto tehdään valtion talousarvios- ta annetun lain 23 §:ssä tarkoitetuista tarveainevarastoista nimenomaan tähän tarkoitukseen osoitetusta viraston tai laitoksen omasta määrärahasta. Jos tällaista määrärahaa ei ole, veloitetaan sitä määrärahaa, jolta veloitus olisi tullut tehdä otettaessa varasto- hyödyke käyttöön.

6.11. Lainasaamisten poistaminen lainakirjanpidosta

Talousarviossa tarkoitukseen osoitetuista varoista myönnetyn lainan maksamatta olevan pääoman, koron ja indeksihyvityksen lainakirjanpidosta poistamisesta päättää ao. toimialan ministeriö sen viranomaisen esityksestä, jonka tehtäviin lainan periminen kuuluu. Maksuvapautukseen perustuvan tileistäpoiston osalta on otettava huomioon myös, mitä valtion lainanannosta ja valtion- takauksesta annetun lain (449/88) 12 §:ssä on sanottu.

6.12. Eräiden voittovarojen käyttö

Asianomaisen ministeriön tulee huolehtia siitä, että raha-automaattivaroista, veikkausvoittovaroista, raha-arpajaisvaroista ja vedonlyönnistä hevoskilpailuissa valtiolle kertyneillä voittovaroilla rahoitettavat välttämättömät tarpeet voidaan hoitaa, vaikka varoja ei kertyisikään talousarviossa arvioitua määrää. Ensisijaisesti on turvattava lakiin perustuvien valtionapujen säännösten mukaiset maksutukset. Voittovaroja saa käyttää vain siinä määrin ja sitä mukaa kuin näitä varoja tilite- tään ao. ministeriön käytettäväksi. Investointihankkeisiin tarkoitettuja avustuksia ja lainoja saadaan kuitenkin maksattaa vasta sen jälkeen kun talousarviossa kertyväksi arvioitu voittovarojen kokonaismäärä on tilitetty ao. ministeriön käytettäväksi, ellei valtiovarain- ministeriön kanssa toisin sovita.

6.13. Käytöstä poistetun irtaimen omaisuuden luovuttaminen ja myynti²⁾

Valtion virastojen ja laitosten tulee myydä niille tarpeettomaksi käyvä irtain omaisuus kuten koneet, laitteet ja muu kalusto sekä

tarvikkeet. Omaisuus tulee myydä valtiolle edullisimmalla tavalla. Edullisuusvertailussa tulee ottaa huomioon mm. myynti-, käsittely- ja varastointikustannukset. Virastojen ja laitosten tulee ryhtyä irtaimen omaisuuden myyntiin erityisesti silloin, kun ko. omaisuus ei ole enää tarpeellinen virastolle tai laitokselle, omaisuus on vanhentunut, omaisuuden käyttöaste on muuttunut epätaloudelliseksi tai vanhentunut omaisuus häittää toimintaa.

Irtain omaisuus voidaan myydä esimerkiksi uuden omaisuuden hankinnan yhteydessä. Myynti voidaan toteuttaa myös suorana myyntinä, tarjousten perusteella tai huuto-

kaupalla. Virastolle tai laitokselle tarpeettomaksi käyvä irtain omaisuus voidaan myös myydä tai vastikkeetta luovuttaa toiseen valtion virastoon tai laitokseen.

Jos omaisuus on täysin vailla käyttöarvoa tai sitä ei muusta syystä voida käyttää tarkoitettulla tavalla eikä omaisuudella ole enää myyntiarvoa, voidaan omaisuus hävittää.

Arvoltaan vähäistä käytöstä poistettua irtainta omaisuutta voidaan ao. ministeriön luvalla lahjoittaa yleishyödylliseen tai Suomen harjoittamaan lähialueyhteistyöhön liittyvään tarkoitukseen.

Alaviitteet:

¹⁾ Valtion talousarviosta annettuun lakiin on lisätty 1.5.2000 lukien 13 a § (384/2000), joka koskee valtiolle suoritettujen varojen ja valtion suoritusvelvollisuuteen perustuvien maksujen suoritusajankohtaa.

²⁾ Valtion irtaimen omaisuuden luovuttamisesta säädetään 1.3.2000 lukien valtion talousarviosta annetun lain 24 §:ssä (217/2000) ja asetuksen 72 ja 72 a—c §:ssä (263/2000).